

Stellen wij ons echter de vraag, wat de uitdrukking „een harmonische ontwikkeling” beteekent, dan kan dit niet anders zijn dan een zoodanige, op zich zelf onbekende verhouding der psychische eigenschappen, waarbij juist de geniale praestatie tot stand komt. Waarmede dus over het genie en over de harmonische ontwikkeling wederom niets wezenlijks is gezegd. De clinische beschouwing van het genie, welke het concrete geval in zijn levensgeschiedenis tot uitgangspunt neemt — zooals dit bijv. in het nieuwste boek van KRETSCHMER *Geniale menschen* geschiedt — toont overigens, dat geniale praestaties, ook op het gebied der wetenschappen, juist aan periodes van innerlijke spanning en vaak aan psychotische toestanden gebonden zijn — wat moeilijk met harmonische verhoudingen der psychische functies te rijmen is.

Bijzondere nadruk moet in dit verband gelegd worden op het feit, dat HEYMANS het samenwerken van de specieele psychologie met de psychopathologie verdedigt en de toepassing zijner analyse ook in het pathologische tracht te volgen.

In consequente overeenstemming met het standpunt der statistische functie-analyse, geeft de voorstelling van HEYMANS noch de bespreking der nieuwere ontwikkeling van de specieele psychologie in den zin van KLAGES en KRETSCHMER, noch de discussie van de psychoanalytische (dieptepsychologische en dynamische) inzichten,

Wie zich echter op de hoogte wil stellen van de eigen leer van HEYMANS en de resultaten der statistische onderzoekingen zijner school, vindt in dit duidelijk en mooi geschreven werk een nauwkeurige, methodisch consequente uiteenzetting van een meester, die uit zijn methode alles heeft gehaald, wat zij geven kan. In dezen zin is het werk een waardevolle vertegenwoordiger van een historisch belangrijke geestesrichting in de psychologie.

A. A. GRÜNBAUM.

A. CUÉNOD et R. NATAF, *Le Trachome*. Uitgave MASSON en CIE. Parijs 1930. Prijs 50 fr.

Nu op het Internationale Congres voor Oogheelkunde, verleden jaar te Amsterdam gehouden, uit de rapporten door verschillende deskundigen uitgebracht, gebleken is in welk een groot deel van de wereld het trachoom nog als echte volksziekte heerscht, heeft deze ziekte weer aller belangstelling, vooral in de landen om de Middellandsche zee gelegen en in het bijzonder van diegene, die in Noord-Afrika koloniën hebben. Hoezeer in Frankrijk de belangstelling in het trachoom gaande gemaakt is, blijkt uit het ongeveer gelijktijdig verschijnen van drie monographieën over deze ziekte. De eerste van deze, die hier besproken wordt, die van CUÉNOD en NATAF, is de vrucht van een dertigjarige ervaring van trachoom in Tunis. CHARLES NICOLLE, met wien CUÉNOD gedurende lange jaren heeft samengewerkt om den aard en de aetiologie van het trachoom door infectie van apen vast te stellen, schrijft een aanbevelende voorrede, waarin hij terecht de autoriteit van de schrijvers doet uitkomen. De moeilijkheden bij de studie van het trachoom zijn talrijk, zij beginnen al wanneer men nauwkeurig wil vaststellen, wat men eigenlijk als

trachoom zal beschouwen. Het ziektebeeld is zóó variabel, dat men zich als van zelf afvraagt, of datgene, wat in de verschillende landen trachoom wordt genoemd eigenlijk wel een en dezelfde ziekte is. CUÉNOD meent, op grond van zijn talrijke waarnemingen en proeven, het trachoom aldus te kunnen definieeren: een specifieke, besmettelijke, chronische ziekte van het bindvlies, veroorzaakt door een filtrabel virus, waarbij follikels ontstaan, terwijl er in de zuivere gevallen *weinig* ontsteking is. Zij heeft een langzaam beloop en gaat op den duur over in *littekenvorming*, terwijl zij zeer dikwijls met allerlei compliceerende, maar niet tot het trachoom behorende acute ontstekingen gepaard gaat. De geschiedenis van het trachoom van de vroegste oudheid af, zijn verspreiding over Europa na de veldtochten van NAPOLEON in Egypte en Syrie, zijn tegenwoordige uitbreiding zooals wij die uit de nieuwste statistieken, op het Amsterdamsche congres medegedeeld, kennen, worden in een afzonderlijk, zeer interessant hoofdstuk besproken. Er zouden, volgens de nieuwste gegevens, op zijn minst honderd, misschien wel twee honderd millioen trachoomzieken over de geheele wereld verspreid zijn.

Zeer de moeite waard is het hoofdstuk over de therapie van het trachoom zooals die bij de talloze ernstige gevallen onder de inboorlingen in Tunis wordt toegepast. Weliswaar worden geen principieel nieuwe methodes medegedeeld, maar ieder, die met de ziekte te maken heeft, zal toch zijn voordeel kunnen doen met deze nauwkeurige beschrijving van verschillende technische bijzonderheden der koloniaal-Fransche therapie. Uitvoerig wordt besproken de aetiologie, waarbij ook de nieuwste trachoomverwekker, het bact. granulosus van NOGUCHI behoorlijk gewaardeerd wordt, waarbij echter de critiek, die in den laatsten tijd ook alweer op deze ontdekking is uitgeoefend, niet verzwegen wordt.

Het spreekt vanzelf, dat de schrijvers de proeven van CUÉNOD en NICOLLE over de mogelijkheid het trachoom bij apen te verwekken door infectie met smetstof van den mensch afkomstig, niet onvermeld laten. Zij zijn van meening, dat de folliculaire chronische ontsteking, aflopende met littekenvormig in het bindvlies, die zij bij chimpanzees en bij *Macacus inuus* verkregen hebben, te beschouwen is als gelijkwaardig met het trachoom van den mensch.

Even gewichtig als de onderzoekingen over de aetiologie, waarover nog lang niet het laatste woord gesproken is, zijn de maatregelen tot voorkoming van het trachoom. Men begint langzamerhand in te zien, dat hier slechts door algemeene samenwerking der verschillende landen iets te bereiken zal zijn. Wat er gedaan is en voorgesteld wordt door verschillende regeeringen, door den Volkenbond, en evenzeer, meer plaatselijk, door leger- en marineautoriteiten en door met het toezicht op de scholen belaste organen, vindt een uitvoerige bespreking. Het boek verdient zeker de belangstelling van alle oogartsen in wier werkring het trachoom veel voorkomt.

G. F. ROCHAT.